

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

22.08.2022.

Nr. 1-12/2

VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca"

dpns@dpns.gov.lv

Latvijas Republikas Veselības ministrija

vm@vm.gov.lv

Ziņojums par rekomendāciju ieviešanu un izpildi VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca" Aknīstes psihoneiroloģiskajā slimnīcā

2022. gada 7. jūnijā Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas juridiskā padomniece I. Zonenberga un Prevencijas daļas juridiskā padomniece Z. Rūsiņa, bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēja VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca" Aknīstes slimnīca (turpmāk - Aknīstes slimnīca), lai pārliecinātos par tiesībsarga 2021. gada 7. decembrī sniegto rekomendāciju¹ ieviešanu un izpildi.

Vizītes laikā tiesībsarga pārstāves tikās ar VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca" Aknīstes slimnīcas veselības aprūpes vadības ārsti [personu A], kā arī vizītes noslēgumā attālināti tikās ar VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca" valdes priekšsēdētāju [personu B]. Papildus norādāms, ka vizītes laikā tika ņemta vērā arī VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca" tiesībsargam 06.01.2022. atbildes vēstulē Nr. 1.1/11-N sniegtā informācija par sākotnējo rekomendāciju izpildi un plānotajām aktivitātēm. Vizītes dienā tika apmeklētas 2., 5., 6. nodaļa, izlases kārtībā aplūkota medicīniskā dokumentācija, kā arī notika sarunas ar Aknīstes slimnīcas darbiniekiem. Uzsverams, ka vizītes laikā apmeklētajās nodaļās vēl aizvien bija vērojama pārapdzīvotība, jo īpaši 5. un 6. nodaļā, kurā uzturas pacienti ar smagiem veselības traucējumiem.

Ziņojumā ar zaļu krāsu ir iezīmētas 2021. gada 7. decembra ziņojumā sniegtās rekomendācijas/ secinājumi. Savukārt, ziņojumā ar šādiem simboliem ir atzīmēts:

rekomendācija ir izpildīta;

rekomendācija ir izpildīta, bet jāpievērš uzmanība arī turpmāk;

rekomendācija ir daļēji izpildīta;

rekomendācija nav izpildīta.

¹ Tiesībsarga 07.12.2021. ziņojums Nr.1-12/2 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskajā slimnīcā" Aknīstes slimnīcā".

1. Iestāšanās stacionārā un piekrišanas sniegšana ārstniecībai.

1. Pievērst pastiprinātu uzmanību pacienta informētas piekrišanas noformēšanai, atspoguļojot faktisko piekrišanas paušanas datumu un laiku, tostarp situācijās, kad pacients ticis pārvests turpmākai ārstēšanai no citas institūcijas. ✓

2. Aicinām pievērst uzmanību situācijām un raudzīties, lai personu ar ierobežotu rīcībspēju tiesības netiktu atstātas bez pienācīgas ievēribas, noformējot un aktualizējot personas informētu piekrišanu atrasties stacionārā. ✓

3. Aicinām neatbalstīt praksi, kad bez atbilstoša medicīniska pamatojuma uz Aknīstes slimnīcu tiek pārvesti turpmākai ārstēšanai pacienti, kuriem būtu jāsaņem sabiedrībā balstīti sociālie aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumi. Šādas situācijas aicinām analizēt, ziņot par tām un iespēju robežās iesaistīt citas atbildīgās institūcijas, lai rastu cilvēktiesībām atbilstošu risinājumu. ✓

Papildus norādāms, ka sākotnējā Aknīstes slimnīcas atbildes vēstulē Nr. 1.1/11-N tika norādīts, ka citas psihoneiroloģiskās slimnīcas ir informētas, ka uz Aknīstes slimnīcu tiek pārvesti pacienti tikai ar atbilstošu medicīnisku pamatojumu, piemēram, ar ārstu konsilija lēmumu par kontrindikācijām atrasties sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūcijā. Tomēr vizītes laikā tika iegūta informācija, ka slimnīcā vēl aizvien ilgstoši uzturas arī tādi pacienti, kuriem nav dzīvesvietas (nav iespējas atgriezties dzīvo savā pašvaldībā, jo nav pieejami konkrēto personu vajadzībām atbilstoši pakalpojumi, bet kuriem ar atbalstu būtu tiesības dzīvot sabiedrībā, nevis ilgstoši atrasties institucionālā aprūpē, jo īpaši ārstniecības iestādē). Šādās situācijās varētu tikt vērtēti iespējami Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesību 19. panta pārkāpumi. Saistībā ar minēto, sniegta jaunas rekomendācijas ziņojuma 4. nodaļā – *Pacientu tiesības dzīvot sabiedrībā*.

4. Aicinām pievērst uzmanību tam, lai ieraksti pacientu individuālajos ārstēšanās plānos atspoguļotu faktisko situāciju par plānotajiem un saņemtajiem pakalpojumiem un, lai ārstēšanas plāna izmaiņu gadījumā pacients būtu sniedzis informētu piekrišanu šīm izmaiņām. ✓

Vizītes laikā netika iegūta vispusīga informācija par konkrētās rekomendācijas izpildi. Savukārt, vizītes laikā tika saņemta informācija, ka Aknīstes slimnīcā ir novērsti Veselības inspekcijas konstatētie pārkāpumi attiecībā uz ordinācijas lapu aizpildīšanu.² Tajā pat laikā no Aknīstes slimnīcas darbiniekiem tika saņemta informācija, ka ordināciju lapu aizpildīšanai atbilstoši normatīvajam regulējumam pacientiem, kuri slimnīcā atrodas ilgstoši (nereti pat vairākus gadus), tiek patērēts nesamērīgs papīra resurss. Iepriekš ar iestādes iekšēji apstiprinātu veidlapu tika sasniegts tas pats rezultāts ar ievērojami mazākiem resursiem un labāku

² Medicīnisko dokumentu lietvedības kārtību ārstniecības iestādēs nosaka Ministru kabineta 04.04.2006. noteikumi Nr.265 "Medicīnisko dokumentu lietvedības kārtība" <https://likumi.lv/ta/id/132359-medicinisko-dokumentu-lietvedibas-kartiba>

pārskatāmību. Ievērojot minēto, aicinām Veselības ministriju diskutēt profesionāļu vidū par to, vai normatīvais regulējums nebūtu pilnveidojams, attiecībā uz ilgstošajiem pacientiem, nosakot citu, iespējams, ordinācijas lapu aizpildīšanas pārskatāmāku un videi draudzīgāku risinājumu.

5. Veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tikko uzņemtajiem pacientiem (un viņu tuviniekiem) tiek izsniegta arī rakstveida informācija par viņu tiesībām - bukleti vai informatīvās lapas un, ka pacienti, kuri bukletu/informatīvo lapu nespēj saprast, saņemtu atbilstošu palīdzību. Informāciju iespēju robežās izvietot arī slimnīcas mājas lapā.

Norādāms, ka jau Aknīstes slimnīcas atbildes vēstulē Nr. 1.1/11-N sniegta ziņa, ka informatīvie bukleti ir pieejami visās nodaļās pie informācijas stenda, tādējādi iepriekš konstatētās nepilnības informācijas pieejamībā, novērstas. Vizītes laikā tiesībsarga pārstāves pārliecinājās arī klātienē, ka šāda informācija ir pieejama arī Uzņemšanas nodaļā.

6. Aicinām izvērtēt iespēju izvietot sūdzību/iesniegumu kastes ikvienā nodaļā, tostarp sniegtot informāciju pacientiem par to izvietojanas mērķiem.

Vizītes laikā apmeklētajās nodaļās, tiesībsarga pārstāves pārliecinājās par sūdzības kastīšu esamību nodaļās. No Aknīstes slimnīcas darbiniekiem tika saņemta informācija, ka pacienti labprātāk savas sūdzības/vajadzības par ikdienas situācijām galvenokārt izsaka tieši, vērsoties pie personāla. Pacienti esot informēti par kastīšu izvietojanas mērķiem. Līdz vizītei sūdzību kastītēs nav bijuši ievietoti pacientu iesniegumi, kas netieši var liecināt par nepietiekamu informācijas pieejamību pacientiem. Ņemot vērā minēto, aicinām arī turpmāk informēt pacientus par viņu tiesībām iesniegt rakstveida sūdzības, izmantojot nodaļās izvietotās sūdzības kastītes.

2. Ierobežojošo līdzekļu izmantošana pret pacienta gribu.

7. Aicinām pārskatīt iekšējo normatīvo regulējumu (rīkojuma Nr. 27 4. punktu), pilnveidot, lai noteiktu skaidru kārtību par ierobežojošā līdzekļa – medikamentu ievadīšana pret pacienta gribu - pielietošanas indikācijas, metodiku utt., atkārtotas pacienta piekrišanas ārstēšanai saņemšanu.

Aknīstes slimnīcas atbildes vēstulē Nr. 1.1/11-N norādīts, ka slimnīcas profesionāļu vidū izdiskutēts jautājums par tiesībsarga sniegto rekomendāciju un secināts, ka Rīkojums Nr. 27 4. punkts nebūtu pilnveidojams, jo tajā ietvertie pasākumi jau tiek īstenoti, ievērojot slimnīcas 20.01.2020. rīkojumu Nr. 7 “Kārtība par medikamentu ievadīšanu pieaugušajam pacientam pret viņa gribu”. Ar minēto rīkojumu iepazīstinātas atbildīgās ārstniecības personas.

Jānorāda, ka vizītes laikā aplūkotajos Ierobežojošo līdzekļu piemērošanas gadījumu uzskaites žurnālos (tostarp kopējā) dominēja tieši medikamentu ievadīšanas gadījumi, fiksācijas gadījumu skaists proporcionāli bija neliels.

Redzams, ka ierobežojošo līdzekļu piemērošanas gadījumu skaits ir daudz lielāks tieši nodaļās, kurās ir vērojama pārapdzīvotība. Atkārtoti tika saņemta informācija par to, ka nākotnē pārapdzīvotības problēmu plānots risināt, daļu pacientu pārvietojot uz VSIA “Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca” izremontētajām telpām Daugavpilī, kas, iespējams, ļaus arī samazināt ierobežojošo līdzekļu pielietošanas gadījumu skaitu.

8. Rūpīgi sekot līdzi, lai ikviens ierobežojošo līdzekļu piemērošanas gadījums būtu fiksēts atbilstoši normatīvo aktu prasībām, visos gadījumos pēc to pārtraukšanas ar pacientu tiktu nodrošināta saruna, saņemta un rakstiski noformēta pacienta rakstveida piekrišana turpmākai ārstēšanai vai lemts jautājums par juridiskā statusa maiņu. ✓

Vizītes laikā aplūkotā informācija apstiprināja, ka sniegtās rekomendācijas ņemtas vērā un ierobežojošo līdzekļu piemērošana medicīniskajos dokumentos tiek fiksēta atbilstoši normatīvajam regulējumam. Tomēr vēlamies uzsvērt, ka ierobežojošo līdzekļu piemērošanai jābūt kā galējam līdzeklim ārstēšanas procesā un tas ir piemērojams vairāk kā izņēmums, līdz ar to būtu ļoti rūpīgi analizējama medikamentu kā ierobežojoša līdzekļa lietošanas kopējā tendence (*plašāk par ierobežojošo līdzekļu izmantošanu skatīt Tiesībsarga 07.12.2021. ziņojuma Nr. 1 - 12/2 "Par cilvēktiesību nodrošināšanu VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskajā slimnīcā" Aknīstes slimnīcā" 3. punktā*).

9. Aicinām pārtraukt medikamentu došanu pacientiem šķīdinātā veidā, ja vien tam nav medicīniskas indikācijas. ✓

Norādāms, ka jau Aknīstes slimnīcas atbildes vēstulē Nr. 1.1/11-N sniegta informācija, ka medikamentu došana pēc ārstējošā ārsta norādījuma, šķīdinātā veidā tiek nozīmēta tikai tad, ja tam ir medicīniskas indikācijas, piemēram, rīšanas traucējumi. Vizītes laikā netika iegūta vispusīga informācija par konkrētās rekomendācijas izpildi. Uzskatām, ka minētās rekomendācijas izpildei uzmanība jāpievērš arī turpmāk, monitorējot medikamentu došanu arī situācijās, kad pacienti atsakās no medikamentu lietošanas.

10. Aicinām izvērtēt nepieciešamību veikt centralizētu informācijas apkopošanu par ierobežojošo līdzekļu piemērošanas biežumu un ilgumu, kas var palīdzēt nākotnē veikt pasākumus, lai brīvprātīgiem pacientiem maksimāli samazinātu ierobežojošo līdzekļu piemērošanu. ✓

Vizītes laikā tika iegūta informācija par to, ka Aknīstes slimnīcā tiek veikta centralizēta informācijas apkopošana par ierobežojošo līdzekļu piemērošanu, apkopojot informāciju kalendārā gada ietvaros. Tika saņemta informācija, ka apkopotie dati tiek pārrunāti ar ārstniecības personām. Aicinām apsvērt iespēju diskusijās izdarītos secinājumus atspoguļot arī dokumentā, kas varētu kalpot kā pamudinājums un atgādinājums tam, ka sasniedzamais mērķis ir pēc iespējas veikt tādas pasākumus ikdienā, kas vērsti uz ierobežojošo līdzekļu samazināšanu ikvienā nodaļā kopumā, tostarp pacientu pārapsūdzotajās nodaļās.

3. Pacientu brīvā laika pavadīšanas iespējas – pakalpojumu pieejamība un dažādība.

11. Aicinām veikt pasākumus, lai ikvienam pacientam, kura veselības stāvoklis to pieļauj, tiktu nodrošināti viņa veselības stāvoklim un vajadzībām nepieciešamie rehabilitācijas pakalpojumi līdzvērtīgi ar visiem pacientiem. Aicinām nodrošināt arī Aknīstes slimnīcas pacientu ārstēšanā multifunkcionālu rehabilitācijas speciālistu komandas darba pieeju. !

Aknīstes slimnīcas atbildes vēstulē Nr. 1.1/11-N norādīts, ka ikvienam pacientam ir ieviestas pacienta ārstnieciskās aizņemības lapa, kurā tiek atzīmēta pacienta iesaiste

rehabilitācijas aktivitāšu pasākumos, kā arī katrā nodaļā ir izveidots kopējais aktivitāšu uzskaites žurnāls. Pēcpārbaudes vizītes laikā tiesībsarga pārstāves pārliecinājās par sniegtās rekomendācijas daļēju izpildi, tomēr vēl aizvien vērojams pacientu ikdienas aizņemtības aktivitāšu trūkums. Turklāt ir izprotama pacientu pasivitāte, jo ilgstoši pacientiem nav bijuši pieejami speciālistu piedāvātie pakalpojumi nepieciešamajā apjomā, kā arī Covid 19 pandēmijas ietekme vēl aizvien ir jūtama. Tāpat īpaša uzmanība pievēršama pacientiem ar smagu veselības stāvokli, jo arī viņiem līdzvērtīgi ar citiem ir tiesības saņemt pakalpojumus atbilstoši viņu vajadzībām. Pozitīvi vērtējama vizītes laikā saņemtā informācija, ka pacientiem VSIA “Daugavpils psihoneiroloģiskās slimnīcas” speciālistu pieejamība pēc Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanas komisijas vizītes tiks organizēta un nodrošināta vēl plašākā apjomā visas dienas garumā.

Tomēr ņemot vērā iegūto informāciju, secināms, ka Aknīstes slimnīca joprojām nespēj nodrošināt nepieciešamo speciālistu piesaisti, lai pacientiem būtu pieejams plaša spektra rehabilitācijas pakalpojumi. Tādējādi aicinām arī turpmāk veikt aktīvas darbības speciālistu piesaistei un nodrošināt Aknīstes slimnīcas pacientu ārstēšanā, kā arī turpināt paplašināt multifunkcionālu rehabilitācijas speciālistu komandas darba pieejas izmantošanu.

12. Aicinām aktualizēt pacientu ārstēšanas un rehabilitācijas plānus, iesaistīt pacientus tā sastādīšanā, kā arī nodrošināt nodaļās pacientu ikdienā saņemto pakalpojumu vai konsultāciju atbilstošu uzskaiti, kā arī saņemtos pakalpojumus atspoguļot pacienta medicīniskajā kartē.

Aknīstes slimnīcas atbildes vēstulē Nr. 1.1/11-N norādīts, ka pacienti tiek iesaistīti ārstēšanas un rehabilitācijas plānu sastādīšanā, katrā nodaļā tiek uzskaitīti pacientu saņemtie veselības aprūpes pakalpojumi (veiktās analīzes, konsultācijas ar citiem speciālistiem citās ārstniecības iestādēs). Vizītes laikā izlases kārtībā pārbaudot dokumentāciju, redzams, ka rekomendācijas ņemtas vērā. Tomēr to izpilde varētu būt apgrūtināta saistībā ar to, ka Aknīstes slimnīcā trūkst ārstu – psihiatru. Vizītes laikā tika iegūta satraucoša informācija par ārstu trūkumu VSIA “Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca”. Tādējādi uzskatām, ka Veselības ministrijai šim aspektam būtu pievēršama īpaša uzmanība, lai veicinātu ārstu pieejamību konkrētajās slimnīcās un pacientu veselības aprūpes kvalitāte tiktu nodrošināta atbilstoši normatīvajam regulējumam, kā arī rūpējoties par esošo darbinieku pārslodzes nepieļaušanu. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka Aknīstes slimnīca jau ilgstoši darbojas bez vadītāja, kas ievērojami apgrūtinā slimnīcas darbu, līdz ar to ir nepieciešams arī šo jautājumu risināt un nodrošināt Aknīstes slimnīcu ar nepieciešamajiem speciālistiem.

13. Aicinām pārskatīt pacientu satikšanās laika limitu ar tuviniekiem, kā arī aicinām rast iespēju iegādāties mobilo tālruni, lai pēc iespējas nodrošinātu ikviena pacienta tiesības (jo īpaši to pacientu tiesības, kuriem pašiem nav savu tālrunu) sazināties ar saviem tuviniekiem.

Aknīstes slimnīcas atbildes vēstulē Nr. 1.1/11-N norādīts, ka VSIA “Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca” 13.10.2021. rīkojums Nr. 164 tika grozīts 06.01.2022. un tikšanās laika limits atcelts. Tikšanās ilgums ir atkarīgs no pacienta veselības stāvokļa tikšanās laikā. Vizītes laikā, aplūkojot nodaļu Apmeklētāju žurnālus, redzams, ka pēc karantīnas atcelšanas š. g. maijā, tuvinieki pacientus apmeklē. Pozitīvi vērtējama ir nodrošinātā pacientu saziņas iespēja ar tuviniekiem arī izmantojot slimnīcas apmaksātu telefonu ar videozvana iespēju.

14. Aicinām nodrošināt pastaigas ikvienam Aknīstes slimnīcas pacientam, jo īpaši uzmanību pievēršot nodaļām, kurās uzturas pacienti ar smagu veselības stāvokli un kurās vērojama pārapdzīvotība.

Vizītes laikā tiesībsarga pārstāves pārlicinājās, ka pacientiem tiek nodrošinātas pastaigas. Pacienti brīvi pārvietojās pa teritoriju gan patstāvīgi, gan personāla pavadībā, kā arī atradās norobežotās teritorijās pie nodaļām. Tajā pat laikā tika saņemta informācija, ka, personāla trūkuma dēļ, ne vienmēr pastaigas ir iespējams nodrošināt pilnvērtīgi pacientiem, kuri ir guļoši un/vai pārvietojas riteņkrēslā.

Tāpat tika vērsta uzmanība uz to, ka pacienti labprāt pastaigu laikā vai arī citā sev brīvā laikā vēlētos izmantot sporta laukumu, kas atrodas pāri ielai, tomēr tam būtu nepieciešams veikt sporta laukuma labiekārtošanu, kā arī iepirkt atbilstošu inventāru. Informācija par konkrētajām idejām brīvā laika pavadīšanas iespējām jau vizītes laikā tika nodota VSIA "Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca" vadībai.

4. Pacientu tiesības dzīvot sabiedrībā.

Pēcpārbaudes vizītes laikā papildus tika saņemta informācija, ka slimnīcā ilgstoši uzturas arī tādi pacienti, kuri ir iesaistījušies deinstitutionalizācijas projektā (turpmāk – DI), kura ietvaros pašvaldībās pēdējos gados aktīvi tiek veidoti sabiedrībā balstīti pakalpojumi³. Pacienti slimnīcā uzturas ilgstoši un tikuši DI projekta ietvaros izvērtēti pirms vairākiem gadiem, 2016. gadā. Pēc vizītes tika papildu iegūta precīza informācija par DI projektā izvērtētajiem pacientiem, kuri aizvien atrodas ārstniecības iestādē, kā arī veiktajiem pasākumiem, tostarp, kāda bijusi sadarbība ar pašvaldībām, vai ir notikusi aktuālās informācijas iegūšana un apmaiņa par jaunizveidoto sabiedrībā balstītu pakalpojumu attīstību un pieejamību. Būtiski uzsvērt, ka atbilstoši starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem personām ar invaliditāti vienlīdzīgi ar citiem ir jānodrošina iespējas izvēlēties dzīvesvietu un to, kur un ar ko tās dzīvo, un ka tām neliek dzīvot kādos noteiktos apstākļos. Tādēļ ir nepieciešams regulāri pārlicināties, lai institucionālā aprūpē, jo īpaši slimnīcā, neatrastos pacienti, kuriem, izvērtējot viņu veselības stāvokli, ir/ tuvākajā laikā būs iespējams saņemt viņu vajadzībām atbilstošu aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumus, dzīvojot sabiedrībā.

Aknīstes slimnīcas 21.06.2022. vēstulē Nr. 1.1/376-N sniegta informācija, ka DI ietvaros 2016. gadā Zemgales plānošanas reģionā "Atver sirdi Zemgalē" komisijas izvērtēšanai tika izvēlēti 18 pacienti, no kuriem slimnīcā vēl aizvien ārstējas 9 pacienti, no kuriem vienam kriminālprocesa ietvaros ir piemērots medicīniska rakstura piespiedu līdzeklis – ambulatora ārstēšana. Norādīts, ka izrakstītie pacienti bija saņēmuši rakstiskus uzaicinājumus ierasties savā jaunajā pakalpojuma saņemšanas vietā. Pēc paziņojuma saņemšanas par piešķirtu dzīvesvietu, pacienti tika turp nogādāti ar slimnīcas transportu. Šobrīd viena paciente gaida pakalpojumu Engurē, par ko Aknīstes slimnīcas sociālā darbiniece sazinās telefoniski, bet pieci pacienti gaida dzīvesvietas pakalpojumu Aknīstē, kur vēl nav uzsākta sabiedrībā balstītu pakalpojuma sniegšana. Norādīts, ka saziņa ar Sociālās integrācijas valsts aģentūru (turpmāk – SIVA) arī notiek telefoniski. Aknīstes slimnīcai ir aktuāla informācija par sabiedrībā balstītu pakalpojumu attīstību. Par pārējo pacientu izvēlētajām citām pašvaldībām (piemēram, Rīga) nav informācijas, ka būtu jau pieejami sabiedrībā balstīti pakalpojumi. Tāpat sniegta informācija, ka kopumā rindā uz specializētajiem sociālās aprūpes centriem vai sociālo dzīvokli (informācijas sniegšanas laikā) gaida 28 pacienti, atsevišķi pacienti jau ilgāk kā piecus gadus.

Sniegta informācija, ka ārstējošais ārsts kopā ar sociālo darbinieku reizi mēnesī izskata un nepieciešamības gadījumā korigē ārstēšanas un rehabilitācijas plānu. Ikvienam pacientam, kurš lūdz palīdzību sociālo jautājumu risināšanā, tiek sniegts atbalsts saskaņā ar pacienta vajadzībām. Norādīts, ka pacientiem, kuriem piemēroti medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi, nevar tikt sniegti sociālie pakalpojumi (tostarp pacients nevar iestāties rindā ne uz valsts sociālās aprūpes centru, ne pašvaldības sociālo dzīvokli).

³ <https://www.lm.gov.lv/lv/informacija-par-projektu>

Norādāms, ka papildu objektīvai informācijas analīzei, tiesībsargs pieprasīja informāciju arī no Zemgales plānošanas reģiona. 08.07.2022. saņemtajā vēstulē Nr. 3-41.1/661 norādīts, ka starp projekta "Atver sirdi Zemgalē" komandu un projekta sadarbības partneriem notiek regulāra sadarbība un komunikācija. Tāpat regulāri tiek sekots līdzi sabiedrībā balstītu pakalpojumu izveides progresam un atbilstoši informētas iesaistītās puses. Pārskatot Aknīstes slimnīcas izvērtēto personu sarakstu un tiesībsarga sniegto informāciju (balstītu uz Aknīstes slimnīcas 21.06.2022. Nr. 1.1/376-N sniegto informāciju par konkrētām DI projektā iesaistītām personām), tika secināts, ka divas personas ([persona C] un [persona D]) nav izvērtēti DI projekta ietvaros Zemgales plānošanas reģiona projektā "Atver sirdi Zemgalē", pārējiem pacientiem ir izstrādāti atbalsta plāni, no kuriem viens eksemplārs nosūtīts pašvaldībai, kurā persona vēlas uzsākt pastāvīgu dzīvi.

No Zemgales plānošanas reģiona saņemtās informācijas redzams, ka sabiedrībā balstītu pakalpojumu pieejamība dažādās pašvaldībās ir plānota atšķirīgā laikā, tomēr vairums situācijās pakalpojumi būs pieejami jau 2022. gada nogalē vai 2023. gadā, savukārt attiecībā uz pašvaldību (piemēram, Rīga), kura nepiedalās DI projektā, norādīts, ka Aknīstes slimnīca var sūtīt personu iesniegumu pašvaldībai, lai persona tiktu uzņemta rindā pakalpojumu saņemšanai parastā kārtībā.

Secinot, ka visām personām pastāvīgai dzīvei sabiedrībā ir nepieciešams dzīvesvietas pakalpojums (grupu dzīvoklis) attiecīgi, kamēr pakalpojums nav izveidots vai pieejams, nav iespējams uzsākt pastāvīgu dzīvi. Uzsvērts, ka tiklīdz personu izvēlētajās pašvaldībās pakalpojumu izveide tuvosies noslēgumam, projekta komanda par to informēs Aknīstes slimnīcu, lai uzsāktu personu sagatavošanu un nepieciešamās dokumentācijas kārtošānu.

Norādāms, ka, lai arī iesaistītās institūcijas ir norādījušas uz labu sadarbību un aktuālās informācijas apmaiņu, secinām, ka konkrētajā procesā lielāka uzmanība būtu jāpievērš cilvēkiem, kuriem šie pakalpojumi tiek veidoti un kuriem būtu jābūt vistiešākā veidā informētiem par sabiedrībā balstītu pakalpojumu attīstību gaitu. Tāpat uzskatām, ka pacientiem, kuri ilgstoši atrodas institucionālā aprūpē, bet tuvākajā laikā, iespējams, uzsāks saņemt sabiedrībā balstītus pakalpojumus, ir jānodrošina atbilstoša un savlaicīga sagatavošana, lai pāreja no viena pakalpojuma uz citu notiktu pēc iespējas pakāpeniski un ievērojot attiecīgās personas tiesības un intereses.

Savukārt pacientiem, kuri DI projekta ietvaros kā sabiedrībā balstītu pakalpojumu saņemšanas vietu izvēlējušies Rīgas Pašvaldību, būtu nepieciešams saņemt aktīvāku sociālo darbinieku atbalstu. Aicinām pilnvērtīgāk iesaistīties konkrētu pacientu ([persona E] un [persona F]) tiesību un interešu veicināšanā (iespējami, pārrunājot nepieciešamību sagatavot iesniegumu pašvaldībai, aktualizējot savu DI projektā izteikto vēlmi saņemt atbilstošus pakalpojumus Rīgā, lūdzot reģistrēt pakalpojumu saņēmēju rindā). Ievērojot pacientu ilgstošu atrašanos institucionālā aprūpē, izprotama ir situācija, ka šiem cilvēkiem pašiem var būt apgrūtinātas iespējas un izpratne iestāties par savām tiesībām un interesēm bez atbilstoša atbalsta no slimnīcas personāla puses.

Tiesībsarga rekomendācijas par pacientu tiesībām dzīvot sabiedrībā:

1. Aktualizēt DI projektā izvērtēto Aknīstes slimnīcā esošo pacientu situācijas, sadarbībā ar iesaistītajām institūcijām, informēt pacientus par aktualitātēm. Pievērst uzmanību ārstēšanas un rehabilitācijas plānos izvirzītajiem mērķiem, nepieciešamības gadījumā, tos pārskatīt, vērtējot aktuālo situāciju un veikt mērķtiecīgu darbu pacientu sagatavošanai pakalpojuma maiņai.

2. Aicinām pilnvērtīgāk iesaistīties un nodrošināt atbilstošu atbalstu visiem DI projektā iesaistītiem pacientiem, jo īpaši tiem, kuri sabiedrībā balstītu pakalpojumu saņemšanu izvēlējušies Rīgas pašvaldībā, kura nav iesaistījies DI projektā, bet kurā arī pēdējos gados ir izveidoti un kļuvuši pieejami vairāki jauni sabiedrībā balstīti pakalpojumi.

3. Aicinām regulāri sekot līdzi gan sabiedrībā balstītu pakalpojumu, gan sociālās aprūpes un rehabilitācijas pakalpojumu pieejamībai pacientiem, kuru veselības stāvoklis stabilizējies, kā arī sniegt aktīvu un mērķtiecīgu atbalstu, lai pacientam nebūtu jāatrodas ārstniecības iestādē ilgstoši sociālu vai ekonomisku apsvērumu dēļ.

Izsakām pateicību VSIA “Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca” valdes priekšsēdētājam [personai B] un īpaši Aknīstes slimnīcas veselības aprūpes vadības ārstei [personai A], kā arī pārējiem slimnīcas darbiniekiem par veltīto laiku un atsaucību informācijas sniegšanā vizītes laikā, kā rezultātā sadarbība noritēja konstruktīvi un bija uz cilvēktiesību standartu ievērošanu orientēta. Lūdzam iepazīties ar ziņojumu un tajā sniegtajām rekomendācijām, kā arī mēneša laikā informēt par rekomendāciju ieviešanas gaitu.

Ar cieņu
Tiesībsarga vietniece

Ineta Piļāne

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu